

Д.Є. Березовська
студ. I курсу магістратури
спеціальність «Право»
Науковий керівник: к. ю. н., доц. А.В. Левенець

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ, ПОСТАНОВЛЕНИХ ПРОТИ ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВ У СТАНІ ПРИВАТИЗАЦІЇ, В КОНТЕКСТІ ПРАВА НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУД

Конституційний Суд України у Рішенні від 15.05.2019 року у справі № 2-р(П)/2019, надаючи оцінку проблематиці права на суд в контексті обов'язковості виконання рішень суду, зазначив: «...державна і її державні органи відповідальні за повне та своєчасне виконання судових рішень, які постановлені проти них» [1, абз. 11].

Маємо зауважити та наголосити на виключній проблематиці виконання рішень постановлених проти державних підприємств та організацій, особливо тих, які передбачають необхідність відшкодування коштів з державного бюджету. Спершу маємо зазначити, що основним джерелом, яке безпосередньо регулює відносини, які виникають у сфері виконання судових рішень цієї групи справ, є прийнятий у 2013 році Закон України «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень» № 4901-VI (далі – Закон № 4901-VI).

Передумовами прийняття цього Закону стали структурні проблеми, на яких було наголошено ЄСПЛ у пілотному рішенні «Юрій Миколайович Іванов проти України» (рішення № 40450/04 від 15.10.2009 року). У цьому Рішенні було визначено: «...порушення [невиконання рішень національних судових органів], зазначені

в цьому рішенні, не пов'язані з якимсь поодиноким випадком чи особливим поворотом подій у цій справі, але є наслідком недоліків регуляторної та адміністративної практики органів влади держави з виконання рішень національних судів, за які вони несуть відповідальність» [2, п. 87–88]. Також у цьому рішенні наголошується: «Держава не може виправдовувати нестачею коштів невиконання судових рішень, винесених проти неї або проти установ чи підприємств, які перебувають в державній власності або контролюються державою» [2, п. 54].

Перевагою Закону № 4901-VI можна вважати запроваджений механізм виконання судового рішення у разі відсутності коштів у боржника через можливість здійснення відповідних виплат за рахунок коштів спеціальної бюджетної програми. Так, ч. 3 ст. 4 Закону № 4901-VI передбачається, що основним документом задля початку процедури стягнення боргу з державного підприємства є заява особи, якій було присуджено відповідні кошти, а також факт повернення виконавчого документа у відповідності до п. 2–4, 9 частини 1 ст. 37 цього ж Закону [3, ст. 4, 37]. Наступним кроком виступає взаємодія органів Державної виконавчої служби з органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, яка направлена на передачу відомостей задля подальшого перерахування коштів на користь стягувача. Проте окремі положення цього Закону все ж потребують критичного аналізу. Вказана проблематика пов'язана безпосередньо з реалізацією приватизаційного процесу державних підприємств та «якістю» Закону № 4901-VI у розумінні практики ЄСПЛ.

Мова йдеться про те, що поряд з поверненням виконавчого документу, Законом України «Про виконавче провадження» передбачено процедуру зупинення виконавчого провадження, однією з підстав для якої є включення державного підприємства або пакетів акцій (часток) господарського товариства, що є боржником у виконавчому провадженні, до переліку об'єктів малої або великої приватизації, які підлягають приватизації [4, ст. 34, 37]. До того ж, на відміну від всіх інших підстав для зупинення провадження, лише пункт 12, яким передбачається включення державних підприємств або пакетів акцій (часток) господарських товариств до

переліку об'єктів малої або великої приватизації, що підлягають приватизації, не має часових обмежень.

Відтак, у розумінні «якісного» закону подібне «упущення» є прогалиною, яка створює стан непередбачуваності для конкретної особи та не забезпечує «певний рівень юридичного захисту проти свавільного втручання з боку державних органів», як того вимагає практика ЄСПЛ.

У рамках даного дослідження пропонується доповнити Закон України «Про виконавче провадження» механізмами забезпечення виконання рішень проти державних підприємств, що перебувають в процесі приватизації, зокрема, передбачаючи однією з підстав повернення виконавчого документа – перебування відповідного об'єкту у стані приватизації протягом періоду, що перевищує 6 місяців по аналогії з частиною 2 статті 4 Закону № 4901-VI.

Окрім цього, додаткового наукового осмислення потребує прогалина щодо не встановлення темпоральних меж зупинення виконавчого провадження, яке потребує аналогічного удосконалення.

На підставі акту про повернення виконавчого документа, у кредитора за виконавчим провадженням таким чином з'явиться процедурна можливість отримання присуджених коштів та реального забезпечення виконання остаточного судового рішення. Подібний підхід є найбільш виваженим, оскільки, з одного боку, передбачає достатній період часу задля добровільного виконання рішення державним підприємством (півроку), а з іншого – дозволяє особі домогтися фактичного поновлення порушених прав та законних інтересів на завершальній стадії судового розгляду, задля недопущення потенційних порушень статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року.

Список використаної літератури

1. Рішення Конституційного Суду України у справі № 2-р(II)/2019 від 15.05.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-19#Text> (дата звернення: 03.05.2022).
2. Рішення ЄСПЛ у справі «Юрій Миколайович Іванов проти України» від 15.10.2009 (Заява № 40450/04). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_479#Text (дата звернення: 03.05.2022).
3. Про гарантії держави щодо виконання судових рішень : Закон України від 05.06.2012 № 4901-VI: станом на 05.10.2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4901-17#Text> (дата звернення: 03.05.2022).

4. Про виконавче провадження : Закон України від 02.06.2016 № 1404-VIII: станом на 26.03.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text> (дата звернення: 03.05.2022).